

2.9.2026

**Kunnan harkinnanvaraisen valtionosuuden
korotuksen hakeminen vuonna 2026****HAKIJAN TIEDOT****Kunta:** Äänekosken kaupunki**Kunnan yhteyshenkilön tiedot:**

- Nimi: Tapani Hämäläinen
- Nimike: talousjohtaja
- Sähköpostiosoite: tapani.hamalainen@aanekoski.fi
- Puhelinnumero: +358 400 115256

HAKEMUKSEN TIEDOT**A. Haettava summa, euroa:**

2.000.000,00 (kaksi miljoonaa euroa)

**B. Mikäli kunta on saanut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2025, niin sen käyttö-
kohde:**

Äänekosken kaupunki ei ole saanut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2025.

**C. Yksilöidyt talousvaikeudet, joihin haetaan harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta sekä pe-
rustelut, jotka osoittavat em. vaikeudet poikkeukselliseksi tai tilapäisiksi. Lisäksi yksilöitynä ta-
lousvaikutusten ajankohta ja euromääräinen vaikutus kunnan talouteen.****1. Tulopohjan heikkeneminen (verotulot ja valtionosuudet)**

Äänekosken kaupungin taloudellista liikkumavaraa ja peruspalvelujen rahoitus pohjaa heikentää kahden samanaikaisen, ulkopuolisen ja kunnasta riippumattoman tuloromahduksen realisoituminen.

- **Yhteisöverotuoton heikkeneminen (-44 %):** Kaupungin yhteisöverotuotto on laskenut 6,8 miljoonasta eurosta (2023) vain ennustettuun 3,8 miljoonaan euroon (2026) eli yhteisöveron tuotto vähenee ennusteen perusteella 3,0 miljoonalla eurolla. Yhteisöveron jako-osuudesta leikattiin vuonna 2023 kolmannes soteuudistuksesta johtuen. Lisäksi kaupungin yhteisöveron jako-osuus on pienentynyt 34 % vuonna 2025 ja edelleen 21 % vuonna 2026. Taustalla on alueen keskeisen teollisuusankkurin, Metsä

Groupin tuloksen merkittävä heikentyminen vuosina 2023–2024, mikä leikkasi suoraan kaupungin jako-osuuksia vuosina 2025–2026. Tilannetta syventää se, että myös vuoden 2025 tulos oli tappiollinen. Kuntatalouden verojärjestelmän laahaavan mekanismin vuoksi tämä vuoden 2025 poikkeuksellinen tappiovuosi heikentää kaupungin jako-osuuksia ja tulopohjaa viiveellä myös vuonna 2027 (laskentapohja 2024–2025) ja vuonna 2028 (laskentapohja 2025–2026).

- **Valtionosuuksien väheneminen (-36,8 %):** Kaupungin saamat kokonaisvaltionosuudet vähenevät peräti 5,7 miljoonalla eurolla vuodesta 2023 vuoteen 2026 verrattuna. Tilanteen haasteellisuutta lisää vuoden 2025 TE-palvelu-uudistus: kaupungille osoitettiin uuteen lakisääteiseen tehtävään laskennallisesti 3,5 miljoonaa euroa, mutta kaupungin kokonaisvaltionosuudet kasvoivat samaan aikaan vain 1,3 miljoonaa euroa. Valtionosuuksien samanaikaiset vähennykset ja leikkaukset söivät muiden peruspalvelujen rahoituksesta 2,2 miljoonaa euroa. Tämä mekanismi pakottaa kaupungin rahoittamaan sille määrätyn uuden lakisääteisen tehtävän käytännössä muiden peruspalvelujen, kuten sivistystoimen, kustannuksella. Lisäksi vuoden 2026 valtionosuuksien kokonaismäärä laskee vielä 1,5 miljoonaa euroa vuoden 2025 tasosta.

2. Alueellinen äkillinen rakennemuutos ja työllisyyskriisi

Äänekosken elinkeino- ja veropohja on poikkeuksellisen suhdanneherkkä ja sidoksissa vientiteollisuuteen. Ukrainan sodasta seurannut turvallisuuspoliittinen ja taloudellinen epävarmuus, energian ja raaka-aineiden kustannusvaihtelut sekä vientimarkkinoiden sakkaus ovat iskeneet raskaasti alueen teollisuusankkuruihin (Metsä Group, Valtra/AGCO) ja näiden alihankintaketjuihin.

- **Äkillinen rakennemuutos:** Tilanne kärjistyi äkilliseksi rakennemuutokseksi, kun Metsä Wood ilmoitti vaneritehtaan lopettamisesta ja Valtra käynnisti laajat muutosneuvottelut. Nämä päätökset kohdistuvat suoraan yli 400 työpaikkaan, mikä murentaa kunnallis- ja yhteisöveropohjaa sekä lisää elinvoimatoimien tarvetta. Kaupunki on reagoinut kriisiin käynnistämällä Äänekosken rakennemuutoksesta elpymiseen -hankkeen (200 000 €, omarahoitus 40 000 €). Työpaikkojen menetyksen ja tuotannonrajausten kerrannaisvaikutukset heijastuvat viiveellä, mutta voimakkaasti jo vuoden 2026 talouteen, ja ne ovat osasyypä kaupunkin ennustetun 4,0 miljoonan euron tilikauden alijäämän taustalla.
- **Paikallisen korkean työttömyyden kerrannaisvaikutukset:** Kaupunki toimii Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen vastuukuntana. Vaikka sopijakunnat vastaavat yhteisesti työllisyysalueen toimintakuluista, kohdistuu vaikea työllisyystilanne suoraan Äänekosken kaupungin talouteen. Äänekosken työttömyysaste on korkea (16,4 %), mikä supistaa kunnallisveropohjaa sekä lisää kaupungin omalle vastuulle jäävää työttömyyden hoidon ja pitkäaikaistyöttömyyden kerrannaiskustannusten rahoituspainetta. Korkeasta työttömyydestä johtuen kaupungin omat työttömyysetuuksien rahoituskulut (kunnan maksuosuudet) ovat ylittämässä ennusteen perusteella talousarvion noin 0,6 miljoonalla eurolla vuonna 2026. Tämä suora lakisääteinen menopaine yhdessä heikentyvän tulopohjan kanssa on keskeinen tekijä kaupunkin vuosien 2025–2026 alijäämäkehityksen taustalla.

3. Alijäämäkehitys ja vuoden 2027 valtionosuudet

Tulovirtojen nopea ehtyminen ja samanaikainen menopaine luovat Äänekosken talouteen ennakoimattoman rakenteellisen vajeen, johon kaupunki ei voi sopeutua ilman lakisääteisten peruspalvelujen vakavaa vaarantumista.

- **Peräkkäiset alijäämät:** Kaupungin tulorahoitus on nykyisellään riittämätön. Vuoden 2025 tilinpäätös muodostui 0,9 miljoonaa euroa alijäämäiseksi, ja vuoden 2026 ennakoitu alijäämä on käytettävissä olevien ennusteiden perusteella peräti 4,2 miljoonaa euroa.

- **Vuoden 2027 alustavat valtionosuuslaskelmat:** Viimeisimmät vuotta 2027 koskevat valtionosuuslaskelmat osoittavat, että Äänekosken rahoituskriisi syvenee entisestään. Vaikka heikentynyt veropohja kasvattaa verotuloihin perustuvaa valtionosuuden tasausta 1,7 miljoonaa euroa, kokonaisvaltionosuudet kasvavat vain 0,7 miljoonaa euroa. Tämän näennäisen kasvun taustalla peruspalvelujen valtionosuus laskee reaalisesti 1,3 miljoonaa euroa. Laskua kiihdyttää työttömyyden aiheuttama perustoimeentulotukimenojen kasvu, mikä vähentää valtionosuutta 0,6 miljoonaa euroa. Järjestelmä rankaisee kaupunkia sosiaalisten menojen kasvusta leikkaamalla sen perusrahoitusta. Kaupungin talouden ennakoitaan olevan lähivuosina alijäämäinen, ja vuoden 2027 tilikauden tuloksen arvioidaan olevan noin 3,5 miljoonaa euroa alijäämäinen jo huomioiduista tasapainottamistoimista huolimatta. Lisäksi maan hallitus on esittänyt valtionosuuksien 2,8 %:n indeksijarrua vuodelle 2027. Mikäli esitys hyväksytään, se vähentää vielä kuntien valtionosuuksia 93 miljoonalla vuodesta 2027 lähtien. Äänekosken kaupungille tulisi näin ollen vielä 0,3 miljoonaa euroa valtionosuusvähennystä.

4. Haetun korotuksen määrä ja suhde myöntämiskriteereihin

Haettu 2,0 miljoonan euron korotus kohdistuu suoraan näihin poikkeuksellisiin, kasautuneisiin ja kunnasta riippumattomiin vaikeuksiin, ja se on mitoitettu suhteessa kaupungin vuosien 2025–2026 alijäämäkehitykseen sekä vuoden 2027 talousarviovalmistelussa ennakoituun 4,0 miljoonan euron alijäämään.

Kyse ei ole uuden toiminnan tai pysyvän menotason rahoittamisesta. Korotus on välttämätön rahoituksellinen siirtymäaika, jonka avulla Äänekosken kaupunki voi vahvistaa tilapäisesti tulorahoitustaan ja toimeenpanna omat talouden tasapainottamis- ja sopeuttamistoimensa hallitusti peruspalvelut turvaten. Perusteet muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, joka täyttää suoraan harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen myöntämiskriteerit.

D. Mikäli kunta on hakenut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2025, niin perustelut miksi kunta hakee korotusta peräkkäisinä vuosina.

Ei ole haettu aiemmin.

E. Kunnan omat toimenpiteet poikkeuksellisen tai tilapäisen taloudellisen tilan korjaamiseksi (tulojen lisäykset ja menojen vähennykset, omaisuusjärjestelyt jne.)

1. Toteutetut toimenpiteet

Äänekosken kaupunki on käynnistänyt rakenteelliset sopeuttamistoimet, jotka osoittavat sitoutumisen talouden tervehdyttämiseen.

- **Toteutetut säästötoimenpiteet:** Kaupunginhallituksen joulukuussa 2025 asettaman tasapainottamistyöryhmän loppuraportti hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa kesäkuussa 2026. Talouden tasapainottamistoimenpiteet tuovat 1,5 miljoonan euron pysyvät säästöt kaupungin kustannusrakenteeseen vuodesta 2027 alkaen.
- **Investointien rajoittaminen:** Kaupunki on sopeuttanut investointitasoa vastaamaan heikentynyttä taloustilannetta ja varautuu myös edelleen arvioimaan kriittisesti tulevien investointien toteuttamista.
- **Sopeutuksen aikajänne:** Nämä omat toimenpiteet osoittavat kaupungin sopeutumisvalmiuden, mutta niiden taloudelliset vaikutukset realisoituvat vaiheittain toimeenpanon myötä, eivätkä ne pysty korjaamaan ulkopuolelta vyörynyttä vuoden 2026 akuuttia alijäämäkriisiä välittömästi.

2. Tulossa olevat ja päätetyt toimenpiteet

Kaupunki jatkaa talouden tasapainottamistoimenpiteiden valmistelua ja toimeenpanoa vuosien 2027–2029 taloussuunnittelun yhteydessä. Tämänhetkisen talousarviovalmistelun perusteella vuoden 2027 tilikauden tulos näyttää muodostuvan noin 4,0 milj. euroa alijäämäiseksi. Suunnitelmavuosina tuloksen arvioidaan vahvistuvan, mutta talouden kestävä tasapainottuminen edellyttää tulopohjan vahvistamista, jotta kaupunki voi suoriutua lakisääteisistä palveluvelvoitteistaan.

F. Muut huomiot ja lisätiedot:

Yhteenveto hakemuksen perusteista

Äänekosken kaupunki hakee 2,0 milj. euron harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta poikkeuksellisten ja osin tilapäisten talousvaikeuksien perusteella. Hakemuksen perusteet liittyvät verotulojen ja valtionosuuksien heikkenemiseen, työllisyystilanteen vaikeutumiseen, Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen vastuukuntatehtävän kustannuspaineeseen, paikalliseen rakennemuutokseen, vientiteollisuuden epävarmuuteen sekä peräkkäisiin alijäämäisiin tilikausiin. Korotus on tarkoitettu kaupungin yleiskatteisen tulorahoituksen tilapäiseen vahvistamiseen, alijäämäkehityksen hallintaan ja omien tasapainottamistoimien hallittuun toimeenpanoon. Mahdollinen korotus ei lisää kaupungin omassa päätäntävällässä olevia käyttö- tai investointimenoja.

Aika: 2.9.2026

Japari Härmäläinen
talousjohtaja

Liitteet:

Pöytäkirjaote kh 31.8.2026 §243

Talouden tasapainottamistyöryhmän loppuraportti KH 1.6.2026 § 162